

Próbnny egzamin maturalny z języka polskiego – poziom podstawowy (III 2022)

Krzysztof Varga, Wracajcie do „Lalki”! Czyli powieść na nasze czasy

Zadanie	Poprawne/ przykładowe rozwiązanie	Schemat punktowania
1. (0-1)	<p><i>Jaką ocenę powieści Lalka Bolesława Prusa sformułował Krzysztof Varga? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do tekstu.</i></p> <p>Przykładowe odpowiedzi: Ocena: <u>pozytywna</u> Uzasadnienie: np. - użycie terminu wartościującego: <i>arcypowieść</i> - epitetu: <i>dzieło potężne</i> - uznanie powieści za <i>jeden z ostatnich wielkich zrywów polskiego umysłu</i> - wymowa zakończenia artykułu: <i>bo powieść Prusa czytać trzeba co trzy lata, nie rzadziej, aby przypominać sobie, co się zapomniało, i odnajdować w niej nowe sensy</i></p>	<p>1 pkt – za podanie oceny i wskazanie prawidłowego uzasadnienia 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna</p>
2. (0-1)	<p><i>Wskaż, jakie <u>trzy</u> sposoby odczytania powieści Prusa są właściwe według autora artykułu.</i></p> <p>Przykładowe odpowiedzi: - to powieść o aspiracjach i pieniądzach - o Polakach i polskości - krytycznie odmalowująca warstwę społeczną zwaną arystokracją</p>	<p>1 pkt – udzielenie <u>3</u> poprawnych odpowiedzi; 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna</p>
3. (0-1)	<p><i>Na podstawie tekstu Vargi wyjaśnij, przed czym może uchronić Polaków sięganie po lekturę „Lalki” Prusa?</i></p> <p>Przykładowe rozwiązanie: (<i>ocalić przed zdziedzinnieniem, ocalić nas z rąk Pimków...</i>) Czytanie „Lalki” może uchronić Polaków przez infantylnością, niesamodzielnnością sądów i opinii, przed sterowaniem ich poglądami przez ludzi pokroju profesora Pimki, czyli osoby, które wiedzą lepiej od nas, co jest dla nas dobre i właściwe.</p>	<p>1 pkt – prawidłowe wyjaśnienie 0 pkt – niepoprawne wytłumaczenie sensu wypowiedzi lub brak odpowiedzi</p>
4. (0-2)	<p><i>Wskaż, do jakiego dzieła literackiego odwołał się Varga w następującym zdaniu: <u>Najmądrzejszym bohaterem w tym korowodzie głupców, snobów i pozerów, jaki przewala się w chocholim tańcu na kartach „Lalki”, jest doktor Szuman.</u></i></p> <p>Poprawne rozwiązanie: 4.1. Autor: Stanisław Wyspiański Tytuł: „Wesele” 4.2. (...) <i>jaki przewala się w chocholim tańcu na kartach „Lalki”</i> → wskazanie wymowy chocholego tańca w kontekście „Lalki” → marazm, bierność, brak działania, aktywności różnych warstw społecznych (arystokracji lub polskiego mieszczaństwa) np. w kwestiach wdrażania hasel pozytywizmu warszawskiego; UWAGA! Nie oceniamy drugiej części (4.2), jeśli w pierwszej (4.1) uczeń udzielił niepoprawnej odpowiedzi.</p>	<p>2 pkt – poprawne wskazanie autora i tytułu oraz wyjaśnienie sensu przywołanego cytatu 1 pkt – poprawne wskazanie autora i tytułu 0 pkt – błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi</p>
5. (0-1)	<p><i>Zastąp następujące słowa użyte przez autora tekstu synonimicznymi określeniami: <u>furda, permanentny, narcystyczna.</u></i></p> <p>Przykładowe rozwiązanie: furda – fraszka, głupstwo, coś błahego, nieistotnego, nieważnego itp. permanentny – trwały, nieustanny, ustawiczny, nieprzerwany itp. narcystyczna - samolubna, egocentryczna, zapatrzona w siebie itp.</p>	<p>1 pkt - wskazanie poprawnych synonimów do 3 wyrazów 0 pkt – wskazanie poprawnego synonimów tylko do 2 wyrazów, 1 wyrazu lub brak odpowiedzi</p>
6. (0-1)	<p>Prawidłowe rozwiązania:</p> <p>1. Niezgodne 2. Zgodne 3. Niezgodne 4. Niezgodne</p>	<p>1 pkt – wszystkie odpowiedzi poprawne 0 pkt – jakkolwiek odpowiedź niepoprawna; brak odpowiedzi lub wszystkie niepoprawne</p>

7. (0-2)	<p><i>Odwołując się do znajomości treści powieści „Lalka” Bolesława Prusa, wyjaśnij sens poniższych opinii Vargi odnoszących się do kreacji bohaterów utworu.</i></p> <p>Uznajemy odpowiedzi świadczące o znajomości treści powieści Bolesława Prusa i zrozumieniu sensu oceny dokonanej przez Vargę.</p>	<p>2 pkt – poprawne wyjaśnienie 4 cytatów 1 pkt – poprawne wyjaśnienie 3 cytatów 0 pkt – błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi</p>
8. (0-3)	<p>Przykładowe streszczenie: <i>Varga snuje rozważania na temat aktualności problematyki poruszanej przez Prusa w powieści „Lalka”. Według niego współcześnie dzieło pozytywistycznego pisarza powinno się odczytywać przede wszystkim jako utwór krytycznie ukazujący Polaków i polskie społeczeństwo. Varga przywołuje różne możliwe interpretacje utworu, wskazując na częste spłykanie jego prawdziwego przekazu. Autor apeluje o regularne sięganie po lekturę „Lalki” w celu odkrywania nowych przesłań utworu.</i></p>	<p>0-3 pkt według zasad oceniania streszczenia</p>
<p>Michał Rusinek „Ranking”</p>		
9. (0-2)	<p>9.1. Określ, jakim stylem napisany jest tekst Michała Rusinka. Poprawna odpowiedź → c (publicystycznym)</p> <p>9.2 Uzasadnienie... np. – zrozumiały dla czytelnika język - proste konstrukcje składniowe - obrazowość stylu - ironia ujawniająca stosunek autora do tematu UWAGA! Nie oceniamy drugiej części (8.2), jeśli w pierwszej (8.1) uczeń udzielił niepoprawnej odpowiedzi;</p>	<p>2 pkt – pełna odpowiedź: poprawne wskazanie stylu i prawidłowe uzasadnienie 1 pkt - niepełna odpowiedź - poprawne wskazanie stylu 0 pkt – niepoprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi</p>
10. (0-1)	<p>Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych:</p> <p>Poprawna odpowiedź → b (współrzednym przeciwstawnym)</p>	<p>1 pkt – poprawna odpowiedź 0 pkt – niepoprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi</p>
11. (0-2)	<p>Określ cel napisania tekstu przez Michała Rusinka. W odpowiedzi nawiąż do tytułu.</p> <p>Przykładowa pełna odpowiedź: Michał Rusinek, wykorzystując popularność rankingów jako współczesnej formy dokonywania oceny oraz narzędzia motywującego do osiągnięcia w nich jak najwyższej pozycji, humorystycznie apeluje do Polaków o poprawność językową. Językoznawca zwraca uwagę na często pojawiające się w wypowiedziach swoich rodaków błędy językowe (dotyczące użycia mianownika w funkcji wołacza oraz form dopełniacza zamiast biernika).</p>	<p>2 pkt – pełna odpowiedź; 1 pkt - niepełna odpowiedź 0 pkt – niepoprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi</p>
12. (0-1)	<p>Odwołując się do ostatniego akapitu tekstu Michała Rusinka, wskaż, jaką funkcję pełnią wypowiedzenia w nawiasach.</p> <p>Przykładowe rozwiązanie: Pełnią funkcję dopowiedzenia/ komentarza.</p>	<p>1 pkt – poprawna odpowiedź 0 pkt – niepoprawna odpowiedź lub brak odpowiedzi</p>
13. (0-2)	<p>Wypisz z tekstu po jednym przykładzie wskazanych poniżej w tabeli form czasownika.</p> <p>Poprawna odpowiedź: bezokolicznik → <i>służyć/ używać/ jeść/ wysłać</i> imiestwów przymiotnikowy czynny → <i>wypierającą/ przypadających</i> imiestwów przysłówkowy współczesny → <i>mówiąc</i> 1 osoba liczby mnogiej w trybie rozkazującym → <i> bądźmy</i></p>	<p>2 pkt – wskazanie 4 poprawnych przykładów (po jednym do każdej formy) 1 pkt - wskazanie 3 poprawnych przykładów 0 pkt – wskazanie 2 lub mniej przykładów</p>

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWAŃ

Temat 1: Pomyślność własna czy dobro wspólnoty? Która z tych racji jest ważniejsza? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu III części *Dziadów* Adama Mickiewicza, całego utworu oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Przykładowe tezy:

1. Obie kwestie są równie istotne. Człowiek powinien tak kierować własnym życiem, by zrealizować swoje marzenia i osiągnąć szczęście osobiste, ale także by być jednostką użyteczną.
2. To, że człowiek będzie dążył do realizacji swoich marzeń i osiągnięcia pełni istnienia wydaje się być naturalną odpowiedzią na postawione w temacie pytanie. Jednak zawsze znajdują się osoby, które dobro innych będą przedkładać ponad własne szczęście.

Przykładowe argumenty wynikające z załączonego fragmentu:

- Dla bohaterów romantycznych takich jak Frejend i Konrad dobro wspólnoty jest najważniejszą kwestią. Poświęcenie jednostki dla ojczyzny, społeczeństwa i przyjaciół nie podlega dyskusji.
 - Frejend uważa siebie za zwykłego, niezbyt utalentowanego człowieka, który może nadać sens swojemu życiu, poświęcając je za takie osoby jak charyzmatyczny Tomasz czy utalentowany poeta Konrad.
 - Frejend nie ma żadnych wątpliwości, że żyje po to, by inni Polacy, widząc go w kajdanach wywożonego na Sybir, wzbudzili w sobie złość i nienawiść do zaborców.
 - Konrad w scenie II dramatu ryzykuje utratę życia wiecznego i skazuje się na potępienie, stając przed obliczem Boga, deklarując miłość do swojego udręczonego niewolą narodu i żądając szczęścia dla niego.
- Monolog Konrada wygłoszony w czasie *Wielkiej Improwizacji* dowodzi także, że romantyczny poeta jest pełnym pychy artystą, ogarniętym manią wielkości, żądającym od Boga uznania swojej wyjątkowości, talentu, zrównującym się ze Stwórcą, pragnącym władzy nad ludzkimi duszami, po to, by móc wykorzystać ich uległość do zaspokojenia swych despotycznych zachcianek.

Przykładowe argumenty wynikające z całego utworu Mickiewicza:

- Dobro ojczyzny i szczęście Polaków jest najważniejszą kwestią dla *towarzystwa przy drzwiach* opisanego w scenie VII.
- Przytoczone przez Adolfa dzieje Cichowskiego w scenie VII dowodzą, że męczeństwo w imię dobra przyjaciół i współtowarzyszy nie jest niczym odosobnionym w czasach niewoli.
- Zachowanie Doktora, dla którego liczy się tylko dobro własne, wskazuje na to, że wśród Polaków byli też i tacy, którzy dla korzyści materialnych byli w stanie zdradzić swój naród.

Przykładowe argumenty wynikające z załączonych przez ucznia tekstów np.:

- **Lalka B. Prusa** – Wokulski, realizując własne cele i marzenia, nie zapomniał o potrzebujących jego pomocy osobach → pomógł Mariannie, Węgiełkowi, Helenie Stawskiej i wielu innym anonimowym osobom wymagającym finansowego wsparcia np. studentom, fundując im stypendia;
- **Ludzie bezdomni S. Żeromskiego** – dla Tomasza Judyma szczęście jednostki było mniej istotne niż dobro innych → został lekarzem, by pomagać wszystkim biednym chorym,

spłacić swój dług; poświęcił swoje szczęście osobiste – odrzucił stabilizację i miłość Joanny Podborskiej – by móc bez ograniczeń nieść pomoc potrzebującym;

- **Silaczka S. Żeromskiego** – Stasia Bozowska, podobnie jak Judym, swoje życie i szczęście uznała za mniej istotne niż dobro innych;
- **Zbrodnia i kara F. Dostojewskiego** – Sonia Marmieladowa to przykład osoby, dla której poświęcenie się dla potrzebujących jej pomocy ludzi było kwestią wynikającą z jej głębokiej wiary i chrześcijańskiej powinności → została prostytutką, by wesprzeć finansowo rodzinę, poświęciła się dla mordercy Rodiona Raskolnikowa, by towarzyszyć mu w trudnej wędrówce po drodze pokuty i nawrócenia;

Temat 2: Jaki wpływ na człowieka może mieć obcowanie ze sztuką? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu powieści Olgi Tokarczuk *Ostatnie historie* oraz do wybranych tekstów kultury.

Przykładowe tezy:

1. Obcowanie ze sztuką może mieć różny wpływ na człowieka. Zależy to od jego wrażliwości, obycia, wykształcenia i chęci zrozumienia dzieła.
2. Obcowanie ze sztuką może być wartościowe dla rozwoju człowieka, pobudzić go do snucia refleksji na tematy istotne dla jego egzystencji.

Argumenty wynikające z załączonego fragmentu:

- Jednych może pobudzić do głębokiego filozoficznego namysłu nad sobą i światem. Do takich osób należy przewodniczka Ida, która obcuje ze sztuką na co dzień...
- Inne osoby pozostają niewrażliwe na jej prawdziwe przesłanie i skupiają się jedynie na formie, pozorze, pomijając zupełnie prawdziwą głębię przekazu. Do takich osób należą „łachudry” z autokaru, zwykli ludzie tylko od czasu do czasu pojawiający się w muzeach i potrzebujący przewodników do zrozumienia treści obrazów ...
- Częste obcowanie z dziełami sztuki może także spowodować zubożenie na ich artyzm, znudzenie nimi. Dla przewodniczki muzealnej - Idy obrazy Vermeera czy Velazqueza stają się codziennością...

Przykładowe argumenty wynikające z załączonych przez ucznia tekstów np.:

- **Mit o Pigmalionie i Galatei** – dzieło sztuki całkowicie przewartościowuje życie króla-rzeźbiarza, sprawia, że pragnie on tylko jednego – ożywienia stworzonego przez siebie ideału kobiecości;
- **Mit o Orfeuszu i Eurydyce** – muzyka ma moc zaklinalna słuchaczy, ożywiania kamieni...
- **Oda XXX (Exegi monumentum) Horacego, III część Dziadów A. Mickiewicza** – obcowanie na co dzień ze sztuką literacką związane z jej tworzeniem sprawia, że w artyście rodzi się świadomość wyjątkowości, nieśmiertelności;
- **Fortepian Szopena C.K. Norwida** – obcowanie ze sztuką przez jej twórcę powoduje stanie się jej częścią; gwarantuje nieśmiertelność; wymowa finałowej strofoidy – *Jękły głuche kamienie...*
- **Lalka B. Prusa** :
 - a) Łęcka – trzymająca w swoim buduarze posąg przedstawiający w jej mniemaniu ideał męczyzny – Apolla (zdemaskowanie jej próżności);
 - b) Wokulski – jego charakter został ukształtowany przez poezję romantyczną;
- **Latarnik H. Sienkiewicza** – lektura dzieła Mickiewicza *Pan Tadeusz* przywraca Skawińskiemu wspomnienia, na nowo budzi do go życia...

- **Ludzie bezdomni S. Żeromskiego** – kontemplacja posągu Wenus z Milo pobudza Tomasza Judyma do snucia refleksji na temat pożądanego modelu życia; a obraz *Ubogi rybak* przypomina mu o obowiązku spłaty „długu przeklętego”;
- **Cudzoziemka M. Kuncewiczowej** – niemożność odegrania koncertu Brahmsa przez Różę sprawia, że kobieta czuje się niespełnioną artystką itd. . .
- **Film *Dziewczyna z perłą* P. Webbera** – dążenie do perfekcji przez malarza Vermeera; dojrzewanie przez Griet – rozwój duchowy; zakosztowanie uczucia miłości niespełnionej, platonicznej. . .
- **Obraz E. Okunia *Filistrzy*** – obojętność tytułowych bohaterów wobec sztuki; skonstrastowane z ogromnym zaangażowaniem muzyka, hołdującego modernistycznemu hasłu *Sztuka dla sztuki* . . .
- ***Evviva l'arte* K. Przerwy-Tetmajera** – artysta czuje się sługą sztuki, jej kapłanem;

Temat 3: Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i uzasadnij ją.
Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Adam Zagajewski *Miasto w którym chciałbym zamieszkać*

Wskazówki do tematu 3.

- Koncepcja interpretacyjna musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu (**uczeń powinien dostrzec, że wiersz jest opisem miasta marzeń/ miasta utopijnego/ miasta idealnego**).
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną → np. *Utopia Szymborskiej*). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Parafrazowanie lub streszczanie załączonego do tematu utworu nie jest jego interpretacją.

Wypracowania uczniów oceniamy według kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego zamieszczonych na stronie: cke.gov.pl.